

PREDGOVOR

Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti organizirao je u Bjelovaru 18. listopada 2007. znanstveni skup pod nazivom *Bjelovarsko-bilogorska županija: prošlost i sadašnjost*. Drugi je to znanstveni skup od početka rada Zavoda 2005./06. godine. Trinaest izlaganja s tog znanstvenog skupa objavljujemo u ovom, drugom broju *Radova Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*.

U izlaganjima na znanstvenom skupu, odnosno u člancima u *Radovima*, nastoji se opisati buran i složen razvoj Bjelovarsko-bilogorske županije od 1871. do 2007.

Županija je nosila različite nazive: Bjelovarska županija (1871. – 1886.), Bjelovarsko-križevačka županija (1886. – 1922./1924.) i Bjelovarsko-bilogorska županija (od 1992. godine) te je djelovala u različitim upravno-teritorijalnim ustrojima. O tim promjenama i složenim odnosima piše dr. sc. Mirela Slukan Altić.

U razvoju Županije važno je razdoblje nakon ukidanja Bjelovarsko-križevačke županije 1924. i njezino djelovanje u Osječkoj i Zagrebačkoj oblasnoj skupštini. Autorica prof. dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević opisuje funkcioniranje samouprave, probleme u radu općina, razvoj i stagnaciju gospodarstva te organiziranje prosvjete, zdravstva, turizma i prometa.

Prof. dr. sc. Dragutin Feletar i Petar Feletar bave se promjenama u prostornom rasporedu stanovništva na području Bjelovarsko-bilogorske županije od 1857. do 2001. godine. Autori ukazuju na opadanje broja stanovnika u većini naselja, analiziraju uzroke toj pojavi te ukazuju na to da takovo stanje zahtijeva hitne i temeljite promjene u gospodarskoj politici Županije, ali i Hrvatske u cjelini.

U taj širi opis demografskih kretanja u Županiji uklapa se i članak mr. sc. Željke Štefše o demografskim kretanjima u daruvarskom kraju u razdoblju od 1857. do 2001. Autorica posebno analizira migracijska kretanja uoči, tijekom i nakon Domovinskog rata.

Multikulturalni život u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji obogaćuje naseljavanje Čeha tijekom 19. st. i njihova organizirana prosvjetna i kulturna djelatnost, posebice radom udruga pod nazivom *češke besede*. Povijesni pregled o tome pripremio je dr. sc. Vjenceslav Herout. Članak dr. sc. Jaroslava Vaculíka iz Brna ima dodirnih točaka s prethodnim člankom jer potkrjepljuje spoznaje o procesu emigracije Čeha u Hrvatsku i njihove reemigracije nakon II. svjetskog rata.

Šumarstvo, posebice organizirano šumarstvo, u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji ima 130 godina dugu tradiciju. Dr. sc. Marinko Prka opisuje promjene u teritorijalnoj

organizaciji za gospodarenje šumama, imovinsko-pravne odnose i zakonske odredbe, ali i brigu o školovanju šumarskih kadrova te ulogu znanstveno-stručnih glasila (*Trudovi, Šumarski list* i dr.) u promicanju struke.

Dr. sc. Dubravko Habek, doktor medicine, opisuje bogatu povijest primaljstva, porodništva i ginekologije bjelovarskoga kraja. Zanimljiva je autorova konstatacija da su istraživanja pokazala zavidnu razinu organiziranosti primaljstva i porodništva te da je ono išlo ukorak s aktualnom srednjoeuropskom medicinskom orijentacijom.

Dr. sc. Goran Jakovljević analizira literaturu i izvore o Bjelovaru u srednjem vijeku te naglašava da srednjovjekovna povijest Bjelovara izaziva mnoge dvojbe, čime autor potiče na nova istraživanja povijesti Bjelovara, njegova nastanka i imena.

O književnom životu Bjelovara i bjelovarskoga kraja 50-ih godina 20. st. piše Ilija Pejić. Autor govori o bjelovarskome književnom krugu te otkriva, što će biti osobito zanimljivo čitateljima, zaboravljene i prešućivane književnike, a rad književnika opisuje u suodnosu sa stvaralaštvom u drugim područjima, primjerice u slikarstvu i kazalištu.

O vrtnoj umjetnosti Daruvara kroz povijest piše mr. sc. Mirjana Jakčin Ivančić. Ona naglašava da su prvi vrtovi, zahvaljujući prije svega termalnim izvorima, podignuti u vrijeme rimske dominacije, u 3. ili 4. st. nove ere, i da se vrtovi otada do danas njeguju u kontinuitetu.

Severozapadni je dio Bjelovarsko-križevačke županije, a posebno naselja Drnje, Novigrad, Molve i Virje, važno područje u kojem je nastala i djelovala Hrvatska pučka seljačka stranka i njezin predsjednik Stjepan Radić. O ustrojavanju organizacijskih jezgri stranke u tim krajevima piše mr. sc. Hrvoje Petrić.

Željko Karaula piše o demokratskim izborima 1990. u Općini Bjelovar. Podsjeća čitatelje na tada aktivne političke stranke, njihove političke programe i uspjeh na izborima.

Vjerujemo, poštovani čitatelji, da će članci u drugom broju *Radova* biti važan doprinos upoznavanju i razumijevanju povijesnog razvoja Bjelovarsko-bilogorske županije, a osobito da će biti poticaj i drugim istraživačima da rezultate svojih istraživanja objavljuju u časopisu, što je jedino jamstvo da će nastaviti redovito izlaziti te postati respektabilna stručno-znanstvena publikacija.

Prof. dr. sc. Vladimir Strugar, upravitelj Zavoda
zavodbj@hazu.hr